

Z í t e k, A. – P a ž o u t, J. a kol., Lexikon nejvyšších představitelů československé justice a prokuratury v letech 1948 – 1989. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2019, 348 s., ISBN 978-80-88292-36-4

Táto monografia prvýkrát na území bývalého Československa poskytuje komplexný súhrn medailónov osôb zastávajúcich vysoké posty na ministerstvách spravodlivosti Československa, ČSSR, ČSR aj SSR, Povereníctve SNR pre spravodlivosť, ďalej na generálnych prokuratúrach, resp. najvyšších súdoch federácie a národných republík, ako i na štátnom súde a štátnej prokuratúre. Približuje pritom životné osudy a profesijné pôsobenie nielen vrcholných predstaviteľov predmetných justičných orgánov, no aj ich námestníkov, čím potvrdzuje komplexnosť problematiky skúmanej autormi publikácie.

Po úvode do monografie nasledujú biografické heslá predstavujúce gros celej knihy, pričom curriculum vitae je u takmer každého činiteľa vhodne doplnené fotografiou s jeho podobizňou.

Samozrejmovou súčasťou zoznamu životopisov sú kariéry asi najznámejších osôb zosobňujúcich rezortných šéfov tzv. kabinetnej justície, teda ministrov spravodlivosti z budovateľského obdobia našej štátnosti, teda Alexeja Čepičku (vo funkcii v rokoch 1948 – 1950) a Štefana Raisa (v úrade v období 1950 – 1943). Neprekvapí ani zastávanie vysokých štátnych funkcií v rezorte justície absolventmi právnických škôl pracujúcich, ako napr. bývalým baníkom Františkom Antlom pôsobiacim v rokoch 1950 – 1952 ako námestník štátneho prokurátora, pôvodne montérom Zdeňkom Číhalom vykonávajúcim funkciu námestníka ministra spravodlivosti (1957 – 1968) či exzlievačom kovov Ladislavom Gešom zastávajúcim post povereníka SNR pre spravodlivosť v období 1959 – 1963. Z archívnych dokumentov sa autorom podarilo nájsť aj zaujímavé skutočnosti týkajúce sa napr. členstva bývalého predsedu vlády SSR z obdobia 1969 – 1988 Petra Colotku v Hlinkovej mládeži, predsedu SNR z rokov 1960 – 1962 Rudolfa Strechaja v Hlinkovej garde či námestníka predsedu Štátneho súdu v Prahe z roku 1950 Otakara Matouška v Hlinkovej sloven-

skej ľudovej strane. Plk. JUDr. O. Matoušek s rozporuplným životopisom získal v roku 1944 slovenskú medailu *Za zásluhy* a o päť rokov neskôr sovietsku *Za pobedu nad Germani-jej*.

Čo sa týka ďalších totalitných inštitúcií, hlavný vojenský prokurátor – námestník generálneho prokurátora ČSR (1953 – 1957) generálmajor Vladimír Kebort či námestník štátneho prokurátora Karel Richard Čížek pôsobili v jedinom legálnom politickom hnutí Protektorátu Čechy a Morava – Národním souručenství. Počas druhej svetovej vojny bol zase námestník ministra spravodlivosti z obdobia 1948 – 1951 Alfréd Dressler advokátskym koncipientom u vysokopostaveného nacistu Karla Schwabeho – prezidenta Moravskej krajiny. Námestník predsedu Štátneho súdu v Prahe z rokov 1948 – 1951 Jaroslav Horňanský bol členom vojnového Zväzu pre spoluprácu s Nemcami. V slovenskej armáde sa ťaženia proti Sovietskemu zväzu na východnom fronte zúčastnil námestník ministra spravodlivosti SSR z obdobia 1970 – 1972 Vojtech Mader, v maďarskej kráľovskej armáde zase na rovnakom bojisku pôsobil povereník SNR pre spravodlivosť (1954 – 1956) Juraj Uhrin. Naopak, námestník generálneho prokurátora z obdobia Pražskej jari (1968 – 1969) Jan Franěk bol z rasových dôvodov väznený počas vojny v koncentračnom tábore Osvienčim a minister spravodlivosti (1960 – 1968) Alois Neuman v Buchenwalde. Z obdobia druhej totality na našom území zaujme, že k veliteľom Ľudových milícií patrili predse- da Najvyššieho súdu ČSR z rokov 1988 – 1989 Josef Marek či námestník generálneho prokurátora (1953 – 1954) Jiří Řáda.

Na jediného z uvedených predstaviteľov bol v roku 1986 spáchaný aj atentát – na ministra spravodlivosti SSR z obdobia 1971 – 1982 Pavla Királyho, ktorý bol vo veku 22 rokov najmladším absolventom práva v Československu. V životopise ministra spravodlivosti SSR (1988 – 1989) a predsedu Ústavného súdu SR (1993

– 2000) Milana Čiča sa možno stretnúť aj s informáciou o absolvovaní dvojročného kurzu boja proti antikomunizmu Ministerstva vnútra SSR a v curriculum vitae prezidenta Štátneho súdu v Prahe (1948 – 1952) Huga Richtera ml. o členstve v slobodomurárskej lóži Dielňa ľudskosti Praha ako zástupcu Veľkého dôverníka. Pôvodom šľachtic Igor Daxner de Tótzabar zastával v rokoch 1948 – 1953 post predsedu Najvyššieho súdu ČSR. K biografiam venovaným ženám patria životopisy námestníčky ministra spravodlivosti (1955 – 1957) Viery Mouralovej-Úlehlovej a námestníčky štátneho prokurátora (1951 – 1952) Ludmily Matušinskej.

K štatistickým faktom zhrnutým autormi možno uviesť údaj o robotníckom či roľníckom pôvode 48 z 93 sprehľadnených osôb, čo sa týka vierovyznania až 21 z nich sa hlásilo k rímskokatolíckej cirkvi a 22 boli ateisti. Väčšinou išlo o absolventov právnických fakúlt v Prahe (55 osôb) a v Bratislave (22 osôb). Pre-

važná väčšina – až 75 predstaviteľov justície – patrila k členom KSČ až po roku 1945. V závere publikácie autori chronologicky zhromaždili prehľad osôb stojacich na čele justičných orgánov u nás od roku 1948 do roku 1989.

Uznanie patrí autorom monografie za získanie skutočne veľkého množstva informácií prevažne archívnej povahy z mnohých zdrojov v Českej i v Slovenskej republike. Napatrné nepresnosti sú zrejmé zo životopisov niektorých predstaviteľov justície zo Slovenska, kde napr. existujú odlišné životopisné údaje u Františka Schweighofera či v monografii absentuje údaj o úmrtí Štefana Ozimého v roku 1995. V žiadnom prípade však neznižujú atraktivitu publikácie, ktorá je tak vhodnou pomôckou pre každého záujemcu i bádateľa o poznanie dejín práva v Československu v socialistickej epoche nášho vývoja.

Rudolf M a n i k*

* JUDr. PhDr. Rudolf M a n i k, PhD., MBA, MHA, – Advokát, s. r. o., Košice.